

Megjelen minden vasárnap. Előfizetési ára egy évre 6 frt., fél évre 3 frt. három hónapra 1 frt. 40 kr. Szerkesztő és társadalmi igazgató: Csanak-házban.

Előfizetési díj: Négyhónapos pesti sorozati egyzari hirdetésnél 5 kr. háromhónaposnál 4 kr. többi sorozati vagy egyéb terjedelmű hirdetésnél arányosabban.

HORTOBÁGY.

Egyes száma ára 15 kr. Lapunk számára külföldi hirdetőket elfogad: Bécében: Brauner J. G. Wichter könyvkereskedés. Oppek A. Hassenstein és Vogler. M. Frankfortban: Nolten Otto Joeger könyvkereskedés. G. L. Daube és Tarsas. Mannheimban: Hassenstein és Vogler. Daube G. L. és Tarsas. Párizsban: Havasvágy-nöksége. Berlinben: Goldberger A. T.

KÖZHASZNU ÉS MULATTATÓ TARTALMU HETILAP, egyszersmind a debreczeni szünügyegylet, gazdasági egyesület, zenede- és dalárdaegylet, kertészeti egylet, takarékpénztár és több helybeli társulat közlönye.

Alakítsunk tornaegyletet.

A művelt külföld — de legközelebb hazánk fővárosa is — már régóta bir torna-egyletekkel, melyeknek tagjai belátván annak szükségességét, körülönség nélkül részt vesznek a testet edző és ügyesítő gyakorlatokban.

A torna zás rég idő óta és pedig a világ minden népe által üzetett. Tulajdonképen való rendszeres tornázást két régi művelt népnek, a görögök és rómaiaknak, és két újabbal a németek és svédeknek találunk. A görögök a tornázás által az emberi test szépitését, a rómaiak a harczerkesztést kívánták előmozdítani. Németországban nevelési szempontból indulnak ki és ép test által ép lelket igyekeznek nevelni; miután pedig a honvédelem alkalmával a tornázás eredménye kedvezőleg bizonyult be az ifjúságnak, bevetették az a kormány által a rendes tantárgyak közé. Így követték e példát Helvétia, Franciaország, Dánia és Svédország.

A torna-egylet czélja kettős volna: egészség, ügyesség és vidámság megszerzése az egyik; tisztelen, férfias gyakorlatokkal egybekötött társalgás a szabad éj alatt a második.

A torna-egylet alakultnak tekinthet magát, ha 100 tagból áll, amidőn is a nagym. helytartótanács jóváhagyása és a tornászati eszközök használata végett a főiskola beleegyezése kívánatnak.

Az alállítás a „Hortobágy“ szerkesztőségénél történhet, hol is a pesti tornaegylet alapszabályai is megtekinthetők.

Szivemből örülnék, ha e szerény felszólításom vizsgálagra találja; annyivalinkább, mert egy pesti torna-egylet tagja által közönségünkért már is megrovattunk s a mihamarabbi cselekvés terére hivatunk föl.

Örvényi Vilmos.

A gyümölcsészeti érdekekben.

A debreczeni kertészeti-egylet által most ősszel és esetleg a jövő tavasszal eladandó csemetékre nézve, az igazgatóválasztmány következő eljárást állapított meg:

1) Eladandó lesz az egylet vasut melletti kertjében:

Almafa	230 db
Körtefa	1865 „
Szilva és ringlófa	127 „
Kajsziabarackfa	140 „
Cseresznye és meggyfa	52 „
Őszibarackfa	778 „
Noszpolyafa	17 „
Díszfa	814 „
Összesen	4028 db

2) A gyümölcs-csemeték ára fajkülönbség nélkül, darabonként 30 kr.; az egylet tagjai azonban — kik közül ez évben a részvényesek 10, az alapítókat pedig 20 db illeti, illetményük számig, darabonként csak 20 krt fizetnek; mely kedvezményben oly részvényes tag, ki részvénydíját még be nem fizette, nem részesülhet.

A gyümölcs-csemeték 2—3 évesek. 3) A díszfák és cserjék mindenkinek egyformán, a következő árak mellett adtnak u. m.:

Olaj-czuszta — elaeagnus augustifolia	20 kr.
Bokros akász — robinia caraguna	10 „
Fűi zanót — cyprus laborum	10 „
Orgona, nemesített — syringa	30 „
Szomorúfűfa — salix babilonica	30 „
Sátoros telleng — ailanthus glandulosa	10 „

4) A gyümölcs-csemeték névsora nyomatás alatt van s október 16-dikéig minden egyleti taghoz el fog küldetni.

5) A megrendelések októ. 20-dikáig kezdve már elfogadhatnak a debreczeni kertészeti-egylet csarnokában — czeplő-utca 22-dik sz. a., — vasárnap és ünneppnap kivételével — délelőtt 10—12 óráig. A megrendel csemeték mihely az idő elérkezéig az egylet költségén ásatnak fel s hozatnak be a csarnokba, ahonnan a megrendelők által elvitetendők.

Azon egyleti tagok, kik illetményükkel a jövő tavasszal kívánják elvitetni, igyekezzenek a megrendelést, a megszabott ár lehetése mellett még az ősszel megtenni, ellenkezőleg azon fajok, melyeket megszerzeni ohajtandának, mások által könnyen elvlogathatnak.

6) Vidéki megrendelések, gondosan begyűjtve a vevők költségén postai utánéval mellett fognak megküldetni, mire nézve szükséges, hogy a megrendelőki czimuliet, lakhelyüket és az utolsó postai állomást, valamint módját a kívánt szállításhoz az egylet elnökségéhez világosan megírni sziveskedjenek.

Jelen alkalommal nem lesz felesleges megemlíteni:

a) hogy az egylet kertjében nagyobb mennyiségben csak azon fajok szaporítottak, melyek a tapasztalat és termelés után, nemcsak kitűnő jószágoknak ismertettek el, asztali vagy gazdasági használatra, hanem arról is meggyőzték minket, hogy eléggé termékenyek és éghajlatunkhoz szokottak. A más vidékeken vagy tartományokban jellesek ismert régiebb fajok vagy újonságokból is több bevetették ugyan a fűskoliba, de ezek rendszeren csak 6, 7, példányban szaporítottak, hogy ne csak magunk tehessünk velek kísérletet, hanem erre más gyümölcsésztekedvelőnek is ez által alkalm nyújtsunk.

b) Az alma és körte-magoncsozatot maga termeli az egylet,

a város terjedelmes erdősegein szedett vadalma- és körte-magvaiból.

c) Miután a nemesebb cseresznye-fajok csupán saját geographiai vagy magassági régiókban diszlenek, emellett agyagos talajt is szükségesnek: ennőlfogva az egylet sem a geographiai helyzetben sem a talajban nem válogató sajmelegyet (prunus mahaleb, Weichsel-Kirsche) használta a cseresznye és meggy-fajoknál alanyul, — remélvén, hogy ezen az uton, mind a homokon, mind pedig a sík alföldön a cseresznye, termelést kivihetővé teszi.

d) A kajsziabarackz mondolafára való nemesítése, melyenható gyökereindül, homokos dombjainknak biztosítini látszik a kivihetőséget, különben ezt, ha szinte több fűskolában is használatban van, további kísérletre bizuk.

e) Őszibarackot szilva-söt kökényfára is nemesíteni, az aljas fekvésű és vizenyös talajú helyiségek kedvért megkísérlettük, de mivel a nevezett alanyok, a különben is buja növést őszibarackfáknak nem bírván elegendő nedvet adni, nehogy a satnya növést fálkál csak az időt és munkát vesztessük, — önkényesen abba hagyuk, nemesítettük tehát az eladandó őszibarackfákat mondolafára.

f) Megjegyzendő, hogy minden nemesített fánk, korántsem karók mellett van nevelve, — mint ezt a nyereszkek szokták tenni, — hanem egyenesen a Diel csonkító rendszer szerint; noha így kifejlődésük több időt szükséges letetik; — de nehogy vevőink kezébe nyulánk példányokat adjuk: a várakozást a siettető haszonért fel nem adozuk.

g) Mivel a gyümölcsfajok érése idejéig szabatosan meghatározni szinte lehetetlen, nem elegendő mind az idő járása, aszerint amint az melegobb vagy hidegebb; mind pedig a táj fekvése, aszerint amint az északi vagy déli, szorosan határozni: ennőlfogva a hónapok neveit mellőzve, e helyett a névsorozatban az éres idejét nyáréll, nyárközép, nyárutó, őszéll, őszutó, téléll, télközép, télutóval jelöltük meg.

h) Igen helyén lenne itt a leszedés ideje fölött, különösen a téligyümölcsökre nézve határozni, de minthogy itt is, mint amott, az idő és tájfekvése határozni: legbiztosabb eljárás lesz a nyárának érését, kevéssel a sárgulás kezdetén megelőzni, hűvös kamarákba elrakva bevárni, a korai őszieket szeptember közepé tájra, a késő őszieket szeptember utóájra, a korai télieket október elejére, a télközépe és télutókat október utóájra leszedni, — nehogy az elhamarkodott leszedésnek teljes érdelhetlenség legyen következtében. — Ezenkívül

i) van még egy, ami a leszedés idejének határt szab, t. i. a korai szűret, mi is nálunk itt Debreczenben és az alföldön szeptember végére vagy október elejére esik, amikor még a késői fajok, leszedése csupán érészakolás. — Ezen helyen legtaná-

TÁRCZA.

Vasuton.

Hogy vágatott, hogyan roham előre, A gép, ez a belkelen szünnyel! S hogy kétem én! — a földön senkinek még Ily esekción nem könyörögtetek!

Szivemben annyi drága kincsét horított, Míhez kevés a világ kincse mind! S mind gyönyörrel szórtaim volna szőffel, Ha kedvesemhez visszatér megint!

De ő rohamt, tulharosogatva szómt, S most még hállával tartozom neki: Ha utóide a sora, a rozsa csarvágy, Ki tudja, nem-e fosztott volna ki?

Udvardy Géza.

Uj Páris.

(Folytatás.)

V.

Utczaépítések és keresztúlvágások a város közepén.

Hasonló érdeme van a Louvre kitépítésével ugyanakkor elkezdett munkának: az új rivoli-utczának. Ezen a kövezett partokból és boulevárokkal párhuzamosan vonuló pompás utca, mely minden a jobb part sorompóitól a Szajnáig vezető fő-utca boázik; most a szent-pál és szent-János-templomával átellenben levő szökőkútig nyúlik.

Ez utca a concouru-törtől, hol kezdődik, beláthatlan távolságban tülk fel a szemnek s meglepő látványt nyújt a roppant város terjedelméről. Egész útjában mintegy előcsarnokot képez a rivoli-utca, pompás jeles műemlékekhez mint például: a Tuilloriák kertje, az udvar székhelye, a Palais-Royal, a Louvre, a saint-germain l'Autrois templom, a saint-Jacques-la Boucherie torony, a városkőbe és a Juliu-szlo. De főképen az utcához estolt új részzen, azaz a most már nem létező rohan-utca helyén, egész a culture-sainte-enthrine-utczáig észrevehető azon emberszerző gondolat, mely o nagy közlekedési út megnyitását sürgette. Hány fortalmas szeny-fészek s dögletes szöglet töröltetett el ezen egyenes útmezőből, mely nem kevesebb mint 30 kajsza ödöt utat és szük-utczát egészben vagy részben eltakarított és egy régi, szorosabb és szényben eltemetett város-nyegyedet keresztül-kaul megvilágította s kiszélesztette! Egy rölgés megmaradt a rivoli-utczában, tudni-

lik egy góth torony; egyetlen maradványa az első forradalom alatt szétbontás végett elherverezett saint-Jacques-la-Boucherie templomnak, mely szerlelet meg volt romolva, de most teljesen ki van javítva. Összetört akkalkaliba festett táblák tetették s fűresen állott fülkébe új szobrok helyezetttek; szóval az ódon épület orodati alakját ismét visszatnyerte s nincs most eldugva mint régenton csomány háztömegben, hanem szabadon áll tágas téren, egy szép angol kert által mint új izéds díszkerettel bezugve. A városkőz keleti környékének eltakarítására is több régi házat és utczát szomissított meg s a városi hatóság szék-helye most minden oldalról szabadná tetetett. A körülr levő tér délről és északról a kövezett partok hosszágú és a rivoli-utczáig kinyul, a Louvre és Tuilloriák fölül pedig két igen széles utca szolgálk észre a városkőz előtt, mely mögött ketelről az ória napoleone-laktanya felelész s ezen valódi vár, fölhatli utaknál van őszökötve a városkőzával; a városkőza előtt őszak felé ismét egy újból kereszteltől széles utca vonul, mely által a hucsonán megkövített chatelet-pinczezal hozatott egyenes őszakötőttébe. Ezen utca, mely későbbben egészen a saint-germain-l'Autrois templomig, a Louvre oszlopzatával szemközött tovább folytatottk, az angol királyi látogatás emlékére A v o u v r e d e V e t o r i a nevű kapott, nem tesz azonban látlónde hatást, mert a kövezett partoktól és a rivoli-utczától, melyekkel párhuzamosan vonal, csak apró házesoportok által van különválasztva, melyek a nagyvárú környezőthez nem illolek.

(Mindem fűtzeza, mely a régi háztömegeken keresztülvágatik a közepett széles kocszattal ellátottk, a mostan szokásban levő szűk helyek szerint vagy A v o u v r e nevet kap ha két fasorral be van fogva, vagy Boulevardnak nevezetetik ha négy fasor díszög végig nyitja; bár az utóbbi elnevezés épen nem illik rá, mert mint tudjuk boulevard anyit jelent mint árges bá s t, v ó d f a l s t b.; az új boulevardok pedig nem jeleznek átalakulást ó- városnegyedből újba, mint az a régi boulevardoknál történt.)

Egy másik hasonló nagymérvű átmezés által a Poisson-nérv városnegyedben levő strassbourgi vasut-indóházról a Szajna mellett fekvő chatelet-térig új boulevard állítottat elő, mely a legújabb városi térképen „Boulevard de Sebastopol“ név alatt már mint megülő van ugyan burajolva, de egészen még nincsen elkészítve. Ennek felső vége a strassbourgi-indóháztól egész a saint-denis-boulevardig eredetileg „Boulevard de Strassburg“ nevet kapott, már egészen készen a jobbadán be is van építve; hanem annak alás vége csak a chatelet-tér és a lombaris-utczától között részben vannak új építletek emelve; a lombaris-utczától azonban rambutann-utczáig a kocsit már elkészült s mind a két oldalon megcsatolt már az új házak alapvonalai. A rambutann-utczától, grenat-utczáig vonuló útmezés is megkövített már, minden rom elválttatott s szabad útjárás eszközöltetett. A még bevégzendő részt, az grenat-utczától a saint-denis-boulevardig illetőleg minden helykőnek hivatalos uton felmondattat a lakhely s az átmezés terve közmegegyezés végett a hatodik arrendísement a polgármesteri hivatalnál ki van íve. Az ekle leromboltk tervek ren-

desen darab ideig a polgármesteri hivataloknál kitetettek s az illető városnegyed lakossága nyilvános hirdetések által értesítetetik, hogy az érdekeltek jelentkezhesenek s ellenvetéselket, vagy igényeket érvényesíthessék. Ha a régiebb párisi városi tanácsnokok a német-alföldiek jószágait hidelgével bírtak volna, kiknek városok nem egészen rendszeren ugyn, de igen széles utczákkal látottak el, mennyi körülönség és költség megkímél-tetett volna Páris mostani közügyének! Könnyen gondolható, hogy a lerombára szánt házak megvételé oly városnegyedben, hol legsűrűbben vannak építve és magas az árak, szerlelet sok költségért jart, annyivalinkább, mert a kajsziáttó hiteltörtény a háztulajdonosoknak és bérlőknek, kik elővagyintól hosenbél időre költöztek szerződések, eleinte kárpótlás bőszeget enged-ményeztek.

Az új rivoli-utca, mely 500 méterrel nyúlt el, 81,001,000 frankba került. Kialakított továbbá 22 084,000 frank a városkőza szabdattó telerre és az Avenue de Victoria átörösztetés; és 5,575,000 frank a carrousel-tér és a Louvre-oszlopzatnak kitékarítására. A Boulevard de Sebastopol költségét eddig 78,511,000 frankra rugtak s az új központi bazár építő-helye azaz a 30,000 négyzet-méter telerrel, mely a legkedvezőbb mult-ban még 250 házal, melyek közül négy emleken alól egy sem a leg több pedig öt-hat emeleti volt, a szó teljes árvalomén terjedelgére volt s hol most az új bazár-épületek hat pavillon alak-jában s épenamint színyfolyók öntámvásból és ávegéből emelked-nek fel, 21,700,000 frank költségbe került.

A házaknak csoportos lerombolása Páris központiáján, mint látható, rendkívül párhuzamosan is került s a milliók, mint az újabb lakóbi minden vállalknál, itt is nagy szerepet játszanak. A régenton keresztül nem határozó szűrvár és akadály, mely a közpönt rendezéssel, észreveszva futó, szoros, pisz-kos s rozsoló épített utczáink javítását hátráltatta, elváltolt-tott most s nyugtáról keletre egészen, északról délre nagyobb részt keresztül van törve.

(Folyt. kov.)

Színházi szemle.

(Sz. T.) A lefolyt hét színt története érdekes tárgyakkal szolgál a szemlélőknek. Újdonságok, újból betanult értékesebb termékek állnak előttünk s csak a sorrendet tartjuk meg, minden először is Dumas Sándor „Gyermek-orvos“-drámájának. Ezen újdonság, melyet mint a kiválólag romantikus szín-zetű drámáival külön utalólag lehet tekintendük, rövid idő alatt ritka népszerűséget vívott ki magának s nem is említho, hogy eredetiben egyike a repertoir kedveltebb darabjainak, a czim-szerop személyesítékre a külföldi nevesebb színházakban (közöl-ök csak egyet, a bécsi vár-színház elrendelt tágát) s onnan említem) vállalkoztak. A drámá részleteiből bírható tulhatalmad szemlénk korlátolt teret, egy legyen a helyen csupán az érdekelteket, hatalmas mű vizlatának előadására szorítko-zunk. A drámá hőse Lemontier Lucien; előkelő család vándoka, ki lemondva főnyes jóvőjéről, a világot elvonulva forjéztet-keud-

Debreceni hírmondó.

** A helybeli lövészny is eddigen délután 2 órakor tartatik meg.

(x.) Örömmel jelentjük, hogy a városunkban két éve alakult polgári iskola ez évben már mint teljes fog megnyitni. E tanintézet feladata — mint az a programban áll: „azon gyermekeknek, kik nem tulajdonképi tudomány — hanem részint kitűnő tehetségeik, részint szülei állása vagy vagyonosságánál fogva az életbeli foglalkozás magasabb pályájára lépni szándékoznak — olyan képzettségét adni, melylyel polgári életükben és hivatali pályájuknál állás foglalkozásuk; vagy a körülmények szerint valamely felsőbb szakiskolába mehetésére illő előkészítessenek.” Az hiszik, nem kell fejtegetni, mily égető szükségnek lesz városunkban — habár nem teljesen is — elégtéve, ha e tanintézet eme feladata, a tanulóknak e büknagy fontossága ügyben méltán megvárható szokotlanabb ranggá s a biztonmány lelkiismeretes részvéte által becsületesebb lesz megoldva. Elégé érezték ezt már az első zseplek alapítók, az „István” gőzmalom-társulat tagjai, valamint a t. városi tanács is, mely — mint halljuk — közelebb múlt évi egyikén elvállalta e tanintézet tanárainak fizetéséről való gondoskodást, amennyiben az eddigi alap erre nem elegendő már most; amit mint a népméltóság s tudományosságunk ily nehéz időkben is meghozott szép áldozatot lehetlen méltánnyal nem említeni. Most tehát csak az ezt követelen fizetésről való gondoskodást hiányzik, hogy ez ifju intézet azon virágzásnak induljon, melyre az nálunk hivatat van. Mindig a szülők részvéte lesz ez iskolának valódi életadója, nem pedig a mihamar megdermedő alapítvány. Külföldön a 19-dik század ipar-geniusa hatalmas kezekkel ragadja előre e tanintézet társait mindentől, ha a polgárság jól érti saját érdekét; Anglia, de kivált Amerika hatalmas városai magok teremték megokat. Itt az alkalom nálunk is, csak jól használni. A polgári-iskola a polgárok milye lesz!

— A Debreczenben folyó évi szeptember 4-kén megalkított egészségügyi biztonmány a kolera-járvány ügyében — a városkapitányi hivatal közlése szerint — eddig következő intézkedéseket léptetett életbe: 1-ször az utcái csatornák és nyílt árkoknak tisztítása elrendelték és foganatba vétették. 2-szor, a lakosság hirtelményleg figyelmézetve lett az udvaroknak, trigya- és szeméttartó-helyeknek, árnyékszekrének tisztán tartására és fertőtlenítésére s ugyanakkor a házaknál hízalható sertekek száma 6-ra leszállított s az ezek számára tartani szokott pocsoja-gödörök betemetése elrendelték. 3-szor, a czeplé-utcai utcza-ház a rögtönzött kolera-kórházról alkittatott, 25 ágygyal felszerelvetett s egyelőre egy ápolóval s ápolónővel ellátott.* 4-szer, a lakosságba a kolera-járvány ügyében egy minden szükséges óvintézkedés magában foglaló előleges figyelmézetés becsótított ki, mely házakint szét is hordatott. 5-ször, az átutazó katonság elhelyezésére a katonai szállító-háznál, több mint 200 ember befogadására szolgáló deszkabódé állítottott. 6-szor, a dinnye-árulás közegészségi szempontból betiltatott. 7-szer, a szegények gyógyítására s a koleras házak desinfeciójának eszközölése tekintetéből a város belterületre a négy tisztai orvos között felosztott. 8-szor, a várososház udvarán vasdizók elvándokolt megtöltött két á-

* Es intézkedés igen helyes elvadászár, csak a helyro névo van némi kifogásunk; nevezetesen czeplé-utca végén kórházot berendezni nem tanácsos, mivel kórházokhoz az utcán majdnem mindig északi szél vauul át s így a ragály s szélő szörnyen könnyeben bejár a városba. Szerintünk inkább helyesen lenne ily kórház a nyugotti részben, ahol is a vászr után a külvárosban is jó tágas és könnyesen átrák körül lehetne fenitir csúdra ideiglenes kórházát alkittani.

S a r k.

littatott fel, melyből a szegény néposztály lakhelyére a szükségessé fertőtlenítő szert bármikor viheti. 9-szer, azon szegény városi lakosok, kik a kolera-járványban szenvedő betegeket pénz- és hitelhány miatt orvosi szerrel ellátni nem képesek, azok az orvosok által ingyen gyógykezeltek, egyszersmind részükre a gyógyszerárakból a szükséges gyógyszer nitelbe, vagy a körülmenyekhez képest ingyen szolgáltatott ki, az ez irányban való eljárását illetőleg az orvosi és gyógyszerész kör a szükséges utasításokkal ellátatván. 10-szer, a város közelebbé a trigya- és szemétdombok kihordatása, az udvarok folytonos tisztán tartása és a desinfectio, hatóságilag kelő szigorral eszközöltetik, ugyszintén a börtönök tisztántartása, szellőztetése és füstöltetése minden nap rendszeren gyakoroltatik. 11-szer, a biztonmány minden nap délután 4 órakor ülést tart s a fömerülő esetekhez képest a szükséges intézkedéseket azonnal megteszi és megtételi.

— A Debreczeni főiskola hittanárul a külföldi utazásából nem rég visszatért B a l o g Ferencz ur e napokban választott meg. Orvendüni e szerencsés választásnak, miután ifju tudósunk szép készülésében a hivattotságra teljes biztosított találand. — Őszi városunkban az utóbbi évekehez viszonyitva igen csöndes. Oka valószínűleg az ország több részén uralgó keleti járvány. Még a csepűragók és bukfenyveszések serege is elmaradt most, csupán egy pár panoráma-tulajdonos megotatja kétségkévesebb sikerült fény- és ateosokop-képeit, melyek közül a V e l t e e Lajosé érdemelnek különös figyelmet.

— Színházi játéktrend okt. 7-13-ig: Okt. 7. „Dajka” operette, „Csók” vígj. 1 áv. „Varázshegedű” operette. Okt. 8. „Troubadour”. Okt. 9. „Házasság XV. Lajos alatt.” Okt. 10. Szünet. Okt. 11. Bérlet első szm. „Roszszulörtött leányok.” Okt. 12. Szünet. Okt. 13. „Borgia Lucretia.”

** Müller Lajos helybeli táncmesterek, alföldi lakodalmasok című legújabb szerzeménye — mint a pesti lapok emlitik — nagy kedvességgel kezd örvendeni a pesti első táncmesterek u. m. B o w l d, F r e u n d testvérek, R ó k a János, C a m p i l i a nemzeti színházról, P e r r o n, M i k o l a, A b e l e s stb. megnevezik, bemutatják és igen kedvezőleg nyilatkoznak róla mint oly táncról, melynek magyar eredetisége mellett még is s előnye, hogy nagyon könnyű. A közelebbi farsangi idény alatt Pesten a redont-bálban szándékoznak e táncot bemutatni. Nevezett tánc tanítását Müller ur Debreczenben f. hó 11-én kezdeni meg.

— Egy a neveléssel s oktatással több év óta foglalkozó, jelenleg a helybeli réál-iskolában tanári állásban levő egyen két vagy három jó családbeli gyermeket óhajt a jelenben kezdődő iskolai évre teljes ellátásra felvenni. A gyermekeknek egy a tanulmányokban való sikeres előhaladására valamint erkölcsi magokveletére szigoruan ügyelend s a gyermekek a szűk családban kívánóságára a német nyelv ismertetése is alaposan bevezetettnek. Bővebben értekezhetünk a magunk udvarán 40-ik sz. a.

— Felhívás Debreczen lelkes hölgyeire. A helybeli iskolában lévő torna (gymnastica) főtiszt, superintendens ur pártfogásánál fogva legközelebb több a gyakorlatokhoz megkivántott eszközök szaporodott, midáltal most már kiképzésben és csinosan felszerelt tornának nevezhető. A többi kitér díszitott egy 13 talas maszaró, melynek czeplje az ifjakat — kellő elővigyázat mellett — a szedélog magassághoz hozzá szoktatni; de szokásban lévén az ily árcsoport egy él hosszu nemzeti zászlóval felszítteni és azt rendszeren az öröklet anyák és más lelkes hölgyek szokták magokra vállalni: figyelembe ajánljuk e tárgyat Debreczen lelkes hölgyeinek.

— A színházban okt. 1-én a földszinti baloldali páholyok előtti párkányon egy fekete látszó volt letéve, melyet valaki szórakozottságból sajátja helyett vitt el. E látszó az ottani támlásszékek-felügyelőre biztatott, kinek örökny vesztesége lenne

csosabb lesz azoknak, akik csupán szállóskertekre vannak szorítva, minden igen későn éró fajt kikérülni s azok helyett korai és késősziekert szerezni.

Debreczenben, 1866. szeptember 15-dikén tartott választmányülésből.
Simonffy Imre, Szathmáry Sándor, egyleti elnök, egyleti jegyző.

Hogy áll a világ?

(S.) A napkeleti mozgalmak illető nézetei Európa nagyhatalmainak mindinkább határozottabban körvonalozódnak. Több hét előtt már röviden emlékezünk afelől, mennyire áll érdekében Európa nagyhatalmainak éber tekintettel figyelni az események menetére s elmondniuk ugyanakkor azt is, hogy a török birodalmat a végveszélytől nem a részvét, hanem a magánérdek menthetik meg. Ez érdek közös tárgya — mint már egy ízben emlitők — a fekete tengeri kereskedés. Nagyfontosságú, világra kiható kérdés az, ki uraljon ama nagy víz fölött. Hogy Nagy Péter csak hagyományos politikája az orosz keletfelé terjeszkedésére nézve, még mindig élénk emlékezetében van a nyugati hatalmaknak: igazolja ezt D e M o u s t i e r marquisnak egy görög küldöttség előtt tett azon kijelentése is, melyszert „Franciaországnak szívén fészlik ugyan a hellen nép erkölcsi és szellemi kifejlődése, de Európa általános nyugalma nem engedi, hogy sorsadalmi mozgalmak támogatson Törökország ellen.” Más szóval, még mindig szükségesnek látják a párisi kabinetben, az orosz birodalom fenálljon s gátul, védfalul szolgáljon az orosz birodalomnak keletfelé terjeszkedésére ellen.

Anglia magatartása szintén nem arat mutat, mintha a görög mozgalmakról jó szemmel nézné. Ha tekintetbe vesszük, míg legközelebb az angol követség hivatalos jegyzékét közzöl a lapoknál, melyben határozatlan megfogalattik, hogy Angolország Candia szigetnek Görögország részére átengedését javasolta volna: azon következtetést méltán vonhatjuk ki, hogy a brit érdek, meg ellenkezik a keleti kérdések mostanában megoldásával. Hogy az orosz erőlyen működik s bármily áldozat árán sem késik messzeható óriási terveinek valósításával, milyhat az alkalom kedvezőnek látszik, ez több mint bizonyos. Általános a vélemény, hogy a keleti mozgalmaknak csak a candiotát vagy győzelmi adhatnának elhatározott fordulatot. E fordulat ha bekövetkezik, Európa hatalmasságai kétségkívül azonnal lépnek a közönyösség teréről s hadseregeik, mint óriás áramlat hullámzanak Levante térsén s hogy akkor mily világrendítő események következhetnek be, emberi elme ki nem számíthatja.

Hogy a legkomolyabb harci készülétek történnek mindenfelől, igazolja ezt csaknem minden európai állam katonai költségvetésének fölemelése. Poroszország egy teljes hadtesttel növeli hadseregét s a meglévő 9 hadtest mindenike egy-egy gyalog és lovas ezreddel erősítetik. Az északi német szövetség állami eddigi haderejei helyett egy teljes — és porosz rendszer szerint szervezett hadtestet fognak állítani. Onkint következik, hogy a déli német államok nem maradhatnak hátra haderejeik növelésében. Franciaország is nagyban erősíti hadseregét. Mondanunk sem kell, hogy Olsz, Angol- és Oroszország készüldése nem kisebb mérvűek mint az előbb emlitettek.

— Az „Ind. Bolge” párisi levelezője szerint a keleti kérdés határozatlan időre áll volna napotva. Ugyan e levelező állítja hogy a Baritzban tervezett diplomaiai konferenciából semint nem lesz semmi Napoleon is csak okt. 10-ig tartózkodni Baritzban. Az Ausztria és Olszország közt köztét béke f. hó 8-án iratotott alá. A ratificiók, hirszerint 16 nap alatt cseréltetnek ki.

vesével, Luisával él. Két év után Luisa férje Delormel, megtudva, hogy nélnék gyermeke van, megjelén s a gyermekek törvénytelen atyjától visszaköveteli, neje hűségesség legrágább kincse, Lucille életével akarván megbosszulni.

Tízennegy év után, mi közben Luisa meghal, a felszállt Lucille az öreg barát Jerome karjain jelen meg. E különje jelenül öreg, ki azt állítja, hogy senkit sem szeret, magának él s mégis mindig környeztetet igyekezik boldogítani, a dráma legrokonoszenve alakja. Már az első felvonásban mindent megtesz, hogy Lucient szerető anyjának visszatá, midőn pedig ezt, körülmenyoi akadályozzák, hogy a szülő házába visszatérhessen — fogadást tesz, hogy Lucille Delormelhez kövéri és soha el nem hagyja. Fogadást Jerome meg is tartja. Lucille e közben szerelmére gyulad; szerelmének tárgya Guillaumo az ifju füst, kivel őt Jerome egyentelni törökiszi. Boldogágukat azonban nem sokáig élvezhetik, Delormel tudatja Lucille, hogy kezét egyik ismerősének látta; Lucille nem meri szerelmét a hideg Delormel előtt bevallani, fájalmat elviselni nénsz erje s e lelki harca a különben is gyöngye gyermek physical erjét megtöri. Elkor lép föl a gyermek-orvos Lucien, ki izeményü öven át használna korosztó gyermeket. A viszonyo: rokonsági. Lucille hasonlósága boldogult anyjánhoz titkos sejtéseket keltenek Lucianban s midőn Jeromeval találkozik, az egész dolog világossá lesz előtte. E jelenet a dráma főtípusát képezi. Erő és örökesség egyenlő arányban tárulnak iton. Delormel fölmerve helyetét el akarja iszni házától Lucient, de ez hivatkozás az orvosi szent jogokra orkölcsit földnyit vi ki magának s betego mellett marad. Lucille folyógyógyulni ismeretlen utca előtt buvalja Guillaumo iránti szerelmét, ki legretet tesz leányának, hogy az leend férje, kit szíve vágya. Delormel megán-találkozást keres, őt gyermeke boldogságának eszközdésére szólítja fel, de tagadó válasz nyújt. Lucille ép azon perczben lép be, midőn a két anya elénk kifakadatok után párban vívni oltrohan. Lucille szívében, ki még nem tudja, hogy Lucien atyja, titkos örözem támad, nem tudja, kit fölten inkább, mily végra a pistoly eldurran s ő ájtaitu hanyattlik Jerome karjában.

A drámai bonyodalmak fejlődésében az előbbi jelenet után Lucilleit mindonki holtnak hiszi, kivéden Lucient, ki párban jött kapott könnyü sobóvel idegen hajlékba vitetik. Jerome sírva vizeszt Lucille ágyánál, midőn Lucientől levelet kap, ki gyermekeit utóhára látni óhajtja. Jerome a kért találkozásnak alkalmat nyújt, de Delormel öpon akkor lép be, midőn Jerome gyortyát tesz az ablakba jeltel annak, hogy Lucien megjelenjen. Delormel észre veszi Jerome savarát s Lucien fövetelt bevallja; Delormel a földalantól meghatva kinyitlatkoztatja, miszerint Lucille halálával kibőlből a gyulától utóó szívkája is kigögt s az a nap habóritthalantul léphet lednya holt-testéhez. Lucien a szomorú arczon megföldtőve tudakozódik gyermeke után, Delormel a függőnyre mutat s Lucien kötségbeszeden borul holtnak hitt gyermekekre. Azonban csakhamar észreveszi, hogy Lucille nem halt meg s gondos ápolása utja életre hozza őt. Az ébredő leány Lucient atyjának szólítja, Delormel elszékegyulni s lemond Lucille-ről, kit valódi atyja szeretett kedvesével köt össze. Ez a dráma rövid válatul, melynek élvezetes fordítását s társulat életre-

való ifju tagja V e z e r y Ödön elismerést érdemel. Az előadás folyamán alát különböző dícséret illeti D o z s á t (Jerome), ki a jószívü öreg barátot kitűnőleg személyesítette. Helyes felfogás, megindító bensőség jellemzők jätékeit. R ó n a y Lucienje több melegség mellett kiváltott alak lett volna; a kitérőek azonban mint mindig, ugy most is sikerültek. Röny meg jutott szerepköréhez, melyben kiváló érdemek kedőleg méltányolhatók.

Másik színi udonság a „D o t y d r”, három felvonásos népszimulá Bethlenfalvitől. Itt e szimulvet, mint megállapodott iradalmi telettség természetű venők bíralat alá, mind bel-mind ki szerkesztet tekintetében alapos megfigyeléseket tehetnek. Elmondhatók, hogy alakjai Marcz kivételével nem ugyan, hogy Marcz obfokusa, mi a darab menetelére és így a közemlyi soradán döntő befolyásnak indok lehetott volna, későn van beszédo, hogy Fényvirít költőnek nem bírhátik, hogy a darab kifejlődése, Marcz életben maradásra csupán a völcshen méve s mint ilyen kivált jogosulással nem bírhát; minthogy azonban Bethlenfalvitól kezdődő általán szokott — ahelyett, hogy megjegyzéseinket tovább folytatók, ószintu indulatnál nyújtuk biztató jobbkant. Bethlenfalvitban van érdeke a szép iránt, egyes jeleneleket nem ritkán jól domborít s ami dolgozatának egyik előnye a nem zamatos nyelvet ismeri. A közönség szerzőt bukdittással ósnus vígábrókattal tisztelt meg. A népszimulában előforduló dialóg egy Átrata P a p p D o z s o t t v n. Az előadásnak érdeket R ó n a y d, F o l t e n y i n d, Z o l d y, M a n d o k y és B e t l e n f a l v i jätéka emelte. V i z v a r i n d népdalainkat csinosan énekelte s F o l t e n y i eredeti dróttótt volt.

Október 1-én két egyfelvonásos vigjáték s O f f e n b a c h „Dajka” című operetteje került színpa. Az első vigjátékban („Egy szó a miniszterhez”) V i z v á r i eszmátszítójára érdemel kitűnőbbség figyelmet; a színtársulat ezen ifju tagja szemléltetést halad, jätékában a tulzásat vonásait, ma már a kedélyesség derűje helyettesíti. Csak előre! A másik vigjátékban („A brassinál”) G r e u c h e E g y d bravur-szerpe. Ismétlésekbe eszünk, ha előnyös tulajdonságát egyenkint hangsúlyozzunk. Offenbach operettjeiben K ö l o s y Lucina szergettemelét díjta volt a kedves jätékával nem csak színpadi imádtóit, hanem a közönséget is elbűvölt.

Míg az operettek rendszeren telt házat csináltak, sajnálatnál kelto tnapozatunk, hogy drámai költészetünk iránt a közönség még sem érdeklődik annyira, mint azt várnunk lehetne. „G r i t t i” mely közbetvölőleg legyen mondva szerintük Szilgietének leg-sikerültebb darabja, — sem volt képezen közönség érdeklőségét felkelteni. Pedig a czímzserzet R ó n a y művészetének teljes erejével jätészta és Z o l d y kitűnő Czibak volt. G r i t t i hait M a n d o k i és M u s t o személyesítette. Míg az első egy-két momentumot helyesen emelt ki s pár helyen bensőséggel sznvalt, addig az utóbbi közönyösen vette szerepét az udvari páholy duo aranyozásának s az új díszletek meglepő szépségének szemléldével látszólag elfoglatva lenni. Becsültség illelét, de jobban szeretők, ha contentiolato természetűek máskor nyújtaná föl. A női szereplők általában buzgalmat fejtettek ki s hanna T o l t e n y i n d G e r t r u d a nem volt is olyan imádtó alak, melyet Szil-

liget rajzolni akart, nem tehetség- vagy felfogás-hiánynak, hanem hangja erőtlenségeként tulajdonítottuk.

A modern vigjáték M o r e a u „Szűdösgenek” című műve által volt képviselve e hét repertoírjában Moreau is, mint a jelenleg dívd lakosa egyik humorista, ahelyett hogy a főszegegek nevesítésében színlben való feltüntetése által javítani igyekezne, érdekes társadalmi rajzot nyújt, melyben a vigjátéki életet egyedül a mulattató helyzetek képviselik. Művészen az előbbi minden másolt alakokat állít elénk, midőn maga is csak copiroz — alkalmat nyújt a színesnek, hogy könnyűszerrel, minden melyből tanulmány nélkül alakíthasson. E körülmeny okozta aztán, hogy a vigjáték színpadunkon is rendszeren szabatosabban megy, mint a sok gondot igénylő tragédia. R ó n a y n é (Henriette) kedves cserege özevgy volt; a társulási szerepek légbőru az, melyben ő legtohosonabb. M a n d o k i a szótlan nagy tisztet, F o l t e n y i a hírhirdő Budnosit. E g y d a a kényvelmő G n o s t o t személyesít sok eredménynevel s gyakran nyjas tapasztalásból. A kisadnu közönség általában vöve jól mulatott.

(8—y.) Október 8. „Ernani” dalmű 4 saakorában, Verdöl.

Egyike az a jobb s a nagy közönség által kedveltebb ólsak dalműveknek, mely föleg gyönyört karvalatát tesz mely behatás a kedélyre. E hatást azonban némileg mérsékelé ezáltal a néha túlérő rene, melytől gyakran nagyon elindokká s túredeztetekké váltak a hangok.

Mi az egyes szereplőket illeti: rólók egyenkint elismeréssel kell szólnunk.

S z a b ó R ó z a ez este is kitűnt dírtzett előadásával és kellemes erős hangjával, melylyel gyakran még a férfingokon is tulterjeszték, míg magánadalmában tisztán pánióval aratot dícséretet. Ennekész természetű, minden érötetés nélküli s ez oka annak, hogy arca éneklés közben kellemes nem pedig eltorzított kifejezést nyújt. Jätéka bensőség- és érzésetjes, csupán azt jegyezzük meg, hogy közelebbé tög- és szemmozdulat, előadás szépségét nevelni fogja. Helyesebb izlést tanusit, melyért a közönség részéről külön elismerést is nyert.

T a n n e r (Don Carlos) teljesen hangjánál volt a szépen énekel, különösen magas hangjával bravurot aratot, mint moylek erőteljes volta; csak azt emlitjük meg, hogy tulhosan kitartott hangját hatást dírtéket ugyan elő, de az ily productiók mindny az izléssel illyen összekötözésbe.

F a k t ó r (Ernani) hangja elemtó fátyolozott volt, mindifogva kivált a magasabb énekekhez kivételében gátolottat. Később azonban ismét kezdő hangjához jöni s a közönség testszónylválatásán köztét jätészott. Ötötöte is szép csinnal volt kiáltilva.

O d r y (Don Sylva), szerepének mind előadásán által mind hangjával helyesen folet meg. O d r y előadását kiválólag jellemzi az, hogy minden hatást inditani czeplő gestuációkól ment, arca nyugodt, de azért a változó érzelmeket híven tükrözi vissza. Tübbász ér méltán kinyerte a közönség tetszését.

